

ارتقا کیفیت زیستی در گرو غنای حسی در پارکهای شهری

تالیف:

مهدی مراد حاصلی

مهرداد میرزا حاصلی

انتشارات راز نهان

۱۳۹۸

سرشناسه	: مراد حاصلی، مهدی، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: ارتقا کیفیت زیستی در گرو غنای حسی در پارکهای شهری/تالیف مهدی مراد حاصلی.
مشخصات نشر	: تهران: راز نهان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۳ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۸-۶۲۷-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: پارکهای شهری - ایران - طراحی
موضوع	: Urban parks -- Iran-- Design
موضوع	: زیبایی شناسی
موضوع	: Aesthetics
رده بندی کنگره	: SB۴۸۲
رده بندی دیویی	: ۷۱۳/۵۰۹۰۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۱۶۳۲

آدرس: میدان انقلاب، پل جمال زاده جنوبی، کوچه دانشور، پلاک ۱۲، واحد ۲ شماره تماس: ۰۲۱۶۶۹۰۱۸ - ۰۹۱۲۲۲۳۰۲۶۹ آدرس الکترونیک: raznahanbook@gmail.com آدرس سایه: www.raznahanbook.com	
---	---

عنوان کتاب.....	ارتقا کیفیت زیستی در گرو غنای حسی در پارکهای شهری
مؤلف.....	مهدی مراد حاصلی، مراد حاصلی
صفحه آرا.....	رضا کاوه
طراح جلد.....	رضا کاوه
ناشر.....	راز نهان
شمارگان.....	۱۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ.....	اول ۱۳۹۸
قیمت.....	۱۵۰۰۰ تومان
ISBN:978-600-448-672-9	

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار
۱۳	مقدمه
۱۶	چیستی فضای شهر
۱۷	تعریف فضای شهر
۱۷	مفهوم حس مکان
۱۷	غنای حسی
۱۸	معیارها و شاخصهای کالبدی در فضای شهری
۲۱	فصل اول: فضای شهری: مبانی و مفاهیم
۲۳	تعاریف و مفاهیم
۲۳	طراحی شهری
۲۴	فرایند طراحی شهری
۲۵	اهداف طراحی شهری
۲۶	سنت‌های فکری در طراحی شهری
۲۷	سنت بصری - هنری
۲۷	سنت کاربرد اجتماعی
۲۹	سنت ایجاد مکان
۳۰	ساختار مکان
۳۴	کاراکتر مکان
۳۵	جهت یابی و شناسایی
۳۷	میزان پاسخگویی فضاها به حضور گروه‌های اجتماعی ویژه
۳۸	میزان استفاده مرتب و دائمی شهروندان

۳۸	 میزان پاسخگویی به شخصیت افراد
۳۹	 میزان به کارگیری حواس مختلف انسان
۴۰	 میزان برانگیختن حس کنجکاوی و کاوش در استفاده کننده
۴۰	 میزان موفقیت در یادآوری خاطره
۴۱	 فضای شهری
۴۱	 مفهوم فضا
۴۱	 تعریف فضا
۴۲	 تعریف فضای شهری
۴۳	 مفهوم فضای شهری
۴۴	 فضای شهری
۴۵	 پارکها فضای سبز به عنوان فضاهای شهری
۴۵	 مفهوم فضای سبز شهری
۴۸	 نقش و اهمیت فضای سبز در زندگی شهری
۴۹	 ضرورت فضای سبز
۴۹	 اهمیت وجود پارکها شهری
۵۲	 نقش و اهمیت فضای سبز در زندگی شهری
۵۳	 عملکردهای فضای سبز شهری
۵۳	 عملکردهای اجتماعی - روانی فضای سبز
۵۵	 ابعاد اجتماعی فضای سبز
۶۲	 بررسی چرایی احساس
۶۳	 مفهوم شناسی حس و احساسات
۶۴	 بررسی مفهوم حس در روانشناسی
۶۷	 مفهوم شناسی احساس و ادراک از نظرگاه علوم جدید
۶۹	 فرایند ادراک حس در روانشناسی محیط
۷۱	 تعریف و مفهوم منظرحسی
۷۲	 مراتب بنیادین غنای حسی
۷۷	فصل دوم: ارتقاء غنای حسی پارکهای شهری
۷۷	 تعریف قلمرو
۷۸	 رفتار قلمرویایی
۷۹	 بررسی قلمرو
۸۰	 انواع رفتار محیطی
۸۲	 الگوهای رفتاری

۸۲.....	رفتارها در محیط.....
۸۳.....	حواس انسان و ادراک منظر.....
۸۴.....	نقش تجربیات حسی در ارتباط انسان با محیط.....
۸۵.....	ادراک حسی و تجربه ی محیط.....
۸۶.....	جایگاه منظر حسی در فرایند ادراک حسی انسان از محیط.....
۸۶.....	بررسی رابطه منظر حسی و غنای حسی.....
۸۶.....	منظر بصری.....
۸۷.....	منظر صوتی.....
۸۸.....	منظر بویایی.....
۸۸.....	منظر سایی.....
۸۹.....	ممر لایی - بساواپی.....
۹۱.....	غنای حسی و تعالی مکان کاربران در فضاهای شهری.....
۹۴.....	ایجاد غنای حسی در مکان ها.....
۹۸.....	غنای حسی در پارک های شهری.....
۹۸.....	غنای حس بصری.....
۹۹.....	غنای حس شنوایی.....
۹۹.....	حس بویایی.....
۱۰۰.....	بساوائی.....
۱۰۰.....	حس حرکت.....
۱۰۱.....	فضای شهری پارک ها.....
۱۰۳.....	نظریات مربوط به پارک های شهری.....
۱۰۳.....	پارک های شهری از دیدگاه "شهرسازان ترقی گرا".....
۱۰۴.....	پارک های شهری از دیدگاه "شهرسازان فرهنگ گرا".....
۱۰۴.....	پارک های شهری از دیدگاه شهرسازان طبیعت گرا.....
۱۰۵.....	تبیین مدل تحلیلی گرانز.....
۱۰۷.....	تفرجگاه ها و گردشگاه ها.....
۱۰۷.....	پارک های تجدیدنظرشده.....
۱۰۷.....	پارک های دارای امکانات تفریحی و سرگرمی.....
۱۰۸.....	سیستم فضاهای باز و پارک آزاد.....
۱۰۸.....	پارک های طبیعت.....
۱۱۰.....	اصول طراحی کالبدی پارک های شهری مبتنی بر مدل گرانز.....

۱۱۲.....	بررسی تاثیرات احساس _ روانی فضاهای سبز در پارک‌های شهری
۱۱۲.....	نیاز انسان به فضای سبز.....
۱۱۳.....	تاثیر روانی رنگ سبز.....
۱۱۳.....	تاثیر روانی رنگ‌ها در پارک‌های شهری.....
۱۱۴.....	اهداف احساسی و روانی فضاهای سبز در پارک‌های شهری.....
۱۱۵.....	ویژگی‌ها و مزایای بصری فضای سبز در پارک‌های شهری.....
۱۱۵.....	میزان سرانه فضای سبز و تاثیر آن رفاه زندگی شهروندان.....
۱۱۷.....	تأثیرات بیرونی فضاهای سبز در پارک‌های شهری.....
۱۱۸.....	تأثیرات ذهنی و درونی کاربران در پارک‌های شهری.....
۱۱۹.....	مدلهای طراحی مکان‌های شهری.....
۱۱۹.....	مدل مکان مونته‌نگری.....
۱۲۱.....	مؤلفه‌های مکان.....
۱۲۲.....	مدل مکان پایدار.....
۱۲۵.....	سخن پایانی
۱۳۰.....	تعریف چشم انداز.....
۱۳۰.....	مفهوم چشم انداز.....
۱۳۱.....	ویژگی‌های چشم انداز.....
۱۳۲.....	گام‌های اصلی فرایند چشم اندازسازی.....
۱۳۳.....	جدول فرایندی چشم سازی و اهداف کلان وخر.....

پیشگفتار

توسعه و گسترش روزافزون شهرها و افزایش جمعیت آنها و پیرشدن فضاهای مسکونی و راهها، زمینه ای خالی و بایر را در شهرها به حاکم و ساکنان رسانده است. (میرزایی، شهره، ۱۳۸۸: ۱) از سوی دیگر احداث پارکهای شهری به منظور ردیک ساختن انسان به طبیعت و استرس و فشارها بسیار ضروری است. به همین دلیل پارک یکی از عناصر کلیدی در فضای شهری محسوب می شود. (امین زاده، بهنناز و ایرج اسدی ۱۳۸۴: ۶)

هدف اصلی از احداث پارکهای شهری بازگرداندن فضای زندگی و داخل زندگی شهری است که در آن، علاوه بر توجه به زیبایی محیط و ارتقای کیفیت فضای شهری، به بهبود جنبه های زیست محیطی و افزایش سلامت و بهداشت با این هدف و نیز با ایده بازگشت به طبیعت، احداث شهری نیز توجه می شود. پارکها از قرن نوزدهم، همزمان با توسعه صنعت و افزایش تراکم شهرها، گسترش یافت و پارک مکانی عمومی در شهر برای گذران اوقات فراغت و تفریح در نظر گرفته شد. در ایده باغشهر هوارد، فضای سبز بخشی از طرح های شهرسازی برای ایجاد محیط زیست شهری سالم و انسانی و نیز جلوگیری از رشد بی رویه شهرها محسوب می شود. (حکمتی، جمشید، ۱۳۷۵: ۸). اعتبار یک شهر به شهروندانش است

و نسبت ایده آل این دو، غنای حسی و احساس تعلق خاطری است که نسبت به شهر و فضاهای شهری وجود دارد اما در مقام طراح شهر چگونه می توان غنای حسی را که امری درونی است، تقویت کرد و به شهر، رنگ تعلق بخشید؟ برای بوجود آوردن غنای حسی در افراد ابتدا باید پدیده ی شهر گرایی که یک پدیده کیفی است را عنوان نمائیم .

شهرگرا شدن یعنی تن دادن به مقررات و قوانین شهری . پس شهرسازان موظفند که کاری کنند تا شهروندان از شهر نشینی به شهروند گرایی گرایش پیدا کنند ، یعنی شهروندان از شهر نشینی به شهر گرایی گرایش پیدا کنند و قوانین و مقررات مربوط به شهر را بپذیرند (مجبورانه ، نه رایج ، ۱۳۷۴: ۸۷). امروزه انزوای طلبی و کاهش تعاملات اجتماعی یکی از مهمترین مشکلاتی است که زندگی اجتماعی ساکنان شهرها را تهدید می کند، از این رو، نیاز مردم به مکانهایی برای ملاقات اجتماعی و رفع نیازهای روانی به یکی از ملزومات زندگی شهری تبدیل شده است. پارک ها از جمله فضاهای مهم شهری هستند و می بایست به نیازهای جامعه پاسخگو باشند. کیفیت فضایی محیطی پارک ها اهمیت بسزایی در میزان رضایتمندی شهروندان از محیط پیرامون دارد (فخریان و خاکپور، ۱۳۹۱: ۱۲) .

کیفیت محیطی عناصر گوناگونی دارد که یکی از دربرین آنها غنای حسی می باشد. برای اکثریت مردم بینایی حس مسلط به شمار می آید ، اثر اطلاعاتی که ما با آنها سر و کار داریم از طریق چشمهای ما به جریان می افتند . معهذ غنای حسی در هر یک از موضوع ناب بصری به شمار نمی آید بلکه حس های دیگر در آن تاثیر گذاشته و از این جهت طراحی محسوب می شوند. در شهر اشیا دیده و لمس می شوند، بوها استشمام می شوند، صداها شنیده می شوند و به این ترتیب تجربه های حسی _ عاطفی متنوعی شکل می گیرند (لطیفی، سجادزاده، ۱۳۹۱: ۵).

محیط تنها شامل مناظر بصری نیست و تنها مناظر بصری سبب درک انسان از محیط نمی شوند، بقیه حواس (شنوایی، بویایی، لامسه و حرکت) نیز به اندازه حس بصری در ادراک انسان از محیط نقش دارند. در واقع مناظری که سبب برانگیخته شدن تمام حواس انسان

می‌شوند باعث می‌شوند که درک افراد از محیط اطراف به سطح بالایی برسد و ارتباط وی با محیط به نحو موثری افزایش یابد. (همان).

عدم وجود المان‌ها، تندیس‌ها و سردیس‌ها در این پارک شهری به طور واقعی احساس شده و معابر یکنواخت و حرک محور (خطی) احساس و ادراک را فضاها نمی‌توانند متفاوت جلوه دهد. از دیگر مسایل این پارک شهری میتوان نبود ورودی و خروجی‌های درخور شان، نبود مبلمان‌ها مفهومی و پایدار، کمبود فاحش فضاها، کمبود تنوع گیاهی، عدم وجود فعالیت‌های تفریحی و ... را نام برد. در آخر این سوال پیش می‌آید که چگونه میتوان با در نظر گرفتن شاخصه‌های طراحی پارک‌های شهری غنای حسی را به عنوان یکی از مهم ترین کیفیت‌های طراحی فضاهای شهری در این فضا به وجود آورد یا این که آیا ارتقای غنای حسی در پارک‌های شهری میتواند به ارتقای کیفیت‌های زیستی بی‌انجامد؟